

NAGYLÁTÓSZÖG

WIDE ANGLE

2021.07.23.-11.14.

120

ÉVES A
MÁGYAR FILM
YEARS OF
HUNGARIAN
CINEMA

Bevezető

Az első megrendezett jeleneteket is tartalmazó magyar filmet, *A tánczot* 1901. április 30-án mutatták be a budapesti Uránia Tudományos Színházban. Ezt az időpontot tekintjük a magyar film születésnapjának. 120 év telt el azóta, egy hosszú és fordultatos időszak, amelynek eredményeire, értékeire és kihívásaira ilyen távlatból érdemes visszapillantani. Az évforduló alkalmából rendezett kiállítás nagyívű áttekintést nyújt a magyar mozgóképtörténetéről a kezdetektől napjainkig.

A magyar mozgóképtörténetét a sokszínűség, a szerteágazó, összekapcsolódó, majd újra eltérő utak jellemzik, amelyek alakulásában a történelemnek éppúgy szerepe van, mint az újító szándékoknak és gondolatoknak. A kiállítás célja, hogy átfogó képet adjon a hazai filmművészet és filmipar múltjáról és jelenéről, amely első pillanattól kultúránk fontos területe. Különleges utazásra invitálja a látogatót, mely a film megszületésétől a némafilmkorszakon és a hangosfilm feltalálásán át napjainkig vezet. Megjelennek itt a különböző időszakok mesterei és a nagy klasszikusok, de mellettük felbukkannak mára már elfeledett, filmtörténeti szempontból mégis meghatározó művek is. Az alkotási folyamat, a gyártás technológiája és a filmnézés élménye egyformán fontos része ennek a világnak, ezért a kiállítás ezeknek a témáknak is teret nyit. Kitekintést ad továbbá azoknak a nemzetközi karriert befutó, magyar származású alkotóknak az életére, akik a világ filmművészetében is letették a névjegyüket.

A kiállítás olyan kalandra hív, amely a magyar filmtörténet gazdagságát és a filmművészet időt, teret és kultúrát összekötő természetét emeli ki, és anyagával az erről való párbeszédre készítet.

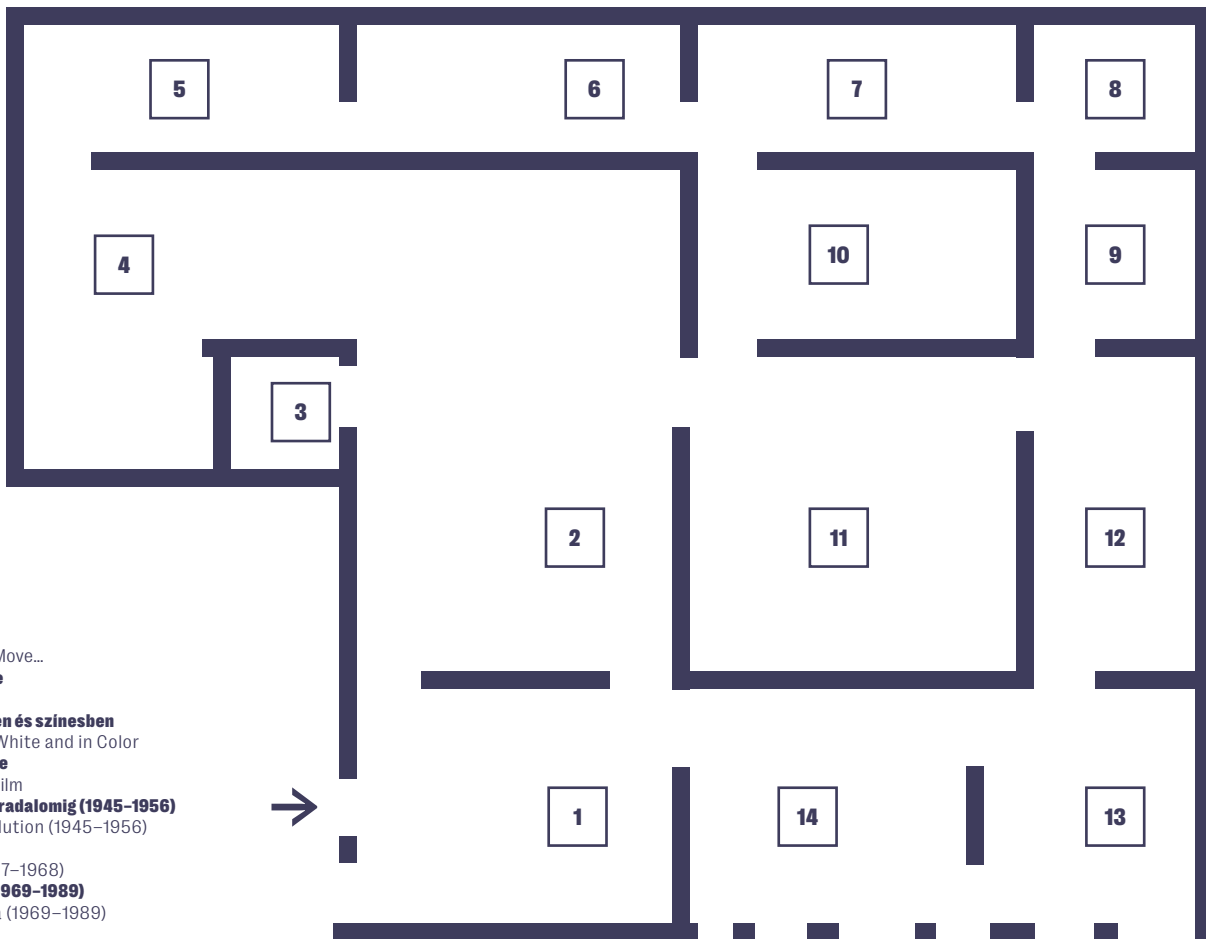
Introduction

The Dance, the first Hungarian film that already contained staged scenes, was screened at the Urania Scientific Theatre in Budapest on April 30, 1901. This date is considered to be the birthday of Hungarian film. 120 years have passed since then, a long time rich in turns, the results, values and challenges of which are definitely worth looking back from such a perspective. The exhibition organized on the occasion of the anniversary provides a wide-ranging overview of the history of Hungarian cinematography from the beginning to the present day.

The history of Hungarian motion picture is characterized by diversity, paths that parted, then reconnected and then parted again, which has been shaped simultaneously by history and innovative intentions and thoughts. The aim of the exhibition is to give a comprehensive picture of the past and present of the Hungarian film art and film industry, which constitutes an important part of our culture from the very first moment. It invites the visitor on a special journey that leads from the birth of the film, through the silent film era and the invention of sound film to the present day. The exhibit presents the masters of different periods and the great classics, but you can also get acquainted with the works that have been forgotten, however, are significant from the point of view of film history. The creative process, the production technology and the experience of watching movies are equally important parts of this world, so the exhibition provides space for these themes as well. It also gives an overview of the lives of Hungarian-born artists who had an international career and who also made their mark in international film industry.

The exhibition invites the viewer to an adventure that highlights the richness of Hungarian film history and the nature of the art of film that connects time, space and cultures, and through the material presented it seeks to initiate a dialogue.

- 1 A kép megmozdul...**
The Picture Starts to Move...
- 2 A némafilm művészete**
The Art of Silent Film
- 3 A világ fekete-fehérben és színesben**
The World in Black & White and in Color
- 4 A hangosfilm története**
The History of Sound Film
- 5 Az újrakezdéstől a forradalomig (1945–1956)**
From Restart to Revolution (1945–1956)
- 6 Nyitás (1957–1968)**
Years of Opening (1957–1968)
- 7 Menekülés a moziba (1969–1989)**
Escape to the Cinema (1969–1989)
- 8 Cenzúra szoba**
Censor Room
- 9 Balázs Béla Stúdió**
Béla Balázs Studio
- 10 Budapesti 12 – Új Budapesti 12**
The Budapest 12 – The New Budapest 12
- 11 Filmgyártás**
Film Production
- 12 A magyar film a rendszerváltás után**
Hungarian Film after the Regime Change
- 13 Magyar Hollywood**
Hungarian Hollywood
- 14 Ablak a világra**
Window on the World

Fotó: Czirják Pál
Photo: Pál Czirják

A kezdetek és a némafilm

A magyar filmtörténet első, 1930-ig tartó nagy korszakában körülbelül 600 rövidebb-hosszabb fikciós alkotás született. A hazai némafilm együtt fejlődött és változott a világ többi országának nemzeti filmgyártásával, és az első világháború végéig az európai élmezőnyben volt. Tetőfokára hágott a filmkészítői kedv és jó befektetésnek számított mozgóképekkel foglalkozni. Sikeres filmvállalkozásba fogott például Janovics Jenő, a kolozsvári színház igazgatója, és sorra fedezte fel azokat a tehetségeket, akik első filmjeiket még a Szamos partján készítették, de világhírűek már Hollywoodban lettek. A tizes évek második felében egyre nagyobb és modernebb stúdiók nyitlak, amelyek később, a hangosfilm korában is meghatározták a magyar filmgyártást. Ezt az aranykort a húszas évek gazdasági és társadalmi hanyatlása követte, amit csak tetézett a sosem látott emigrációs hullám. Az új magyar filmek száma visszaesett, s a filmkészítői kedv csak a hangosfilm megjelenésével tért vissza. Ennek népszerűsége olyan nagy lett, hogy hatására feledésbe merültek a némafilmek; a kópiák 90 százaléka el is pusztult.

A kiállítás első terme bemutatja a mozgóképek megszületése előtti korszak kísérleteit és az ekkoriban népszerű optikai játékokat, míg a második terem a magyar némafilm kezdeteire, kiemelkedő alakjaira és az első stúdiókra koncentrálnak.

The Beginnings and Silent Film

In the first significant period of Hungarian film history, up to 1930, some 600 feature films of varying length were made. Hungarian silent film developed and changed in parallel with other national film industries, and up until the end of the First World War, it was in the European vanguard. Motion picture showed an unprecedented boom and it became something worth investing in. For example, Jenő Janovics, the director of the theatre of Kolozsvár (Cluj), embarked on a successful film business and discovered many talented actors who made their first films on the banks of the river Szamos, but became world-famous in Hollywood. In the second half of the 1910s, larger and more modern studios were founded, which played a significant role in Hungarian film production even in the age of sound film. This golden age was followed by the economic and social decline of the 1920s, capped with an unprecedented wave of emigration. The number of new Hungarian films declined, and film production recovered only with the appearance of sound film. The great popularity of the latter destined silent film to oblivion, and 90 percent of the prints have been destroyed.

The first hall of the exhibition presents the experiments of the pre-motion picture era and the optical devices popular at the time, while the second hall focuses on the beginnings and outstanding figures of Hungarian silent film as well as the first studios.

A testőr (The Bodyguard, r./dir.: Antalffy Sándor).
Plakát/Poster: Bednár János / NFI - Filmarchivum

A hangosfilm története

A harmincas évek gazdasági világválságával egy időben született meg az új technika, amely forradalmasította a filmszakmát és a művészetet. A legtöbb országban lassú, de biztos fejlődésnek indult a nemzeti hangosfilmgyártás, amely Magyarországon is jövedelmező befektetéssé vált. Az alkotók számára továbbra is biztos háttérrel szolgáltattott a nemzeti irodalom, a színházak kifutó repertoárja és a tehetséges színészek tucatjai. Az új filmek száma látványosan megnőtt, és a magyar film ismét világszínvonalú és exportképes lett. Szívesen jöttek Magyarországra forgatni külföldi stábok is, akik filmjeiket magyar változatban is elkészítették. A fejlődés megállíthatatlan volt: új műtermek épültek és újabb filmgyárak kapcsolódtak be a gyártásba, elkészültek az első színes magyar mozgófilmfelvételek, és magyar játékfilm forgott New York utcáin is. Az újabb aranykort újabb világháború zavarta meg. A zsidótörvények miatt a filmszakma átszerveződött, és elindult egy újabb emigrációs hullám, a nemzetközi filmpiac beszűkülése pedig egy újabb gyors felfutást eredményezett, amely 1944 végén az országgal együtt omlott össze.

A terem bemutatja a hangosfilm kezdeteit, fontosabb eredményeit, a kétverziós filmeket, a korabeli sztárokat és egy eredeti mozigépet. A látogatók egy speciális szobában azt is kipróbálhatják, hogy milyen a világot fekete-fehérben és színesben látni.

The History of Sound Film

In the midst of the global economic depression of the 1930s, a new technology was born that revolutionized the film industry and cinematography. In most countries, national sound film production started to develop slowly but surely, which became a profitable investment in Hungary as well. National literature, the repertoire of the theatres, and many talented actors continued to provide a solid backdrop for the filmmakers. The number of new movies increased dramatically, and Hungarian film had once again become world-class and exportable. Foreign crews were also happy to shoot in Hungary, making their films in Hungarian, too. Development seemed unstoppable: new studios were built and new film factories joined the production, the first colour motion pictures were made, and Hungarian feature films were shot on the streets of New York. This new golden age was disrupted by another world war. Due to anti-Jewish laws, the film industry was reorganized and another wave of emigration began. The shrinking of the international film market resulted in another rapid upswing, which collapsed with the country in late 1944.

This hall showcases the beginnings of sound film, its major achievements, multiple-language version films, contemporary stars and an original movie projector. In a special room, visitors can also experience the difference between seeing the world in black and white and in colour.

Őrdöglovas (Devil's Horseman, r./dir.: Hamza D. Ákos, 1943), Fényes Alice, Kiss Manyi. Fotó/Photo: NFI – Filmarchivum

Keleti Márton *Kiskrajcár* (1953) című filmjének plakátja.

Grafikus: Jeckel / NFI – Filmarchívum

Poster of *Penny* (1953) by Márton Keleti.

Graphic design: Jeckel / NFI – Film Archive

Valahol Európában (r.: Radványi Géza, 1947) Bánki Zsuzsa és Gábor Miklós.

Fotó: Csépany Sándor / NFI – Filmarchívum

Somewhere in Europe (dir.: Géza Radványi, 1947) Zsuzsa Bánki and Miklós Gábor.

Photo: Sándor Csépany / NFI – Film Archive

Az újrakezdéstől a forradalomig (1945–1956)

A második világháború után a magyar filmgyártást romjainból kellett újjáépíteni. A fokozódó szovjet befolyás erősen rányomta bélyegét az újrakezdésre, majd hosszú évtizedekre meghatározta a kereteket. A háború lezárulását követő rövid koalíciós időszak viszonylagos szabadságának a kommunisták hatalomátvétele vetett véget. A filmgyártás 1948-as államosításával a művészetet a politika szolgálatába kényszerítették. Az alkotásokat eluralta az ideológia, dominánssá váltak a termelési témák, még a kosztümös és az animációs filmekben is kötelezően megjelent az osztályharcos jelleg. A sematizmus csak a Sztálin halála (1953) utáni olvadással engedett szorításából. A lassú enyhülés a művészi igényű magyar film újjászületését hozta – többek között olyan, korszakos jelentőségű alkotásokkal, mint a *Liliomfi* (Makk Károly, 1954), a *Körhinta* (Fábri Zoltán, 1955) és a *Budapesti tavasz* (Máriássy Félix, 1955). A rövid felvirágzást az 1956-os forradalom törte meg, amely a magyar társadalmon belül a filmes szakma számára is határhelyzetet teremtett. A teremben megjelenik az animációs film, és a korszak stílustörténete és fordulópontjai mellett különleges montázs mutatja meg az 1956-os eseményeket megőrkítő filmfelvételeket.

From the Restart to the Revolution (1945–1956)

After the Second World War, Hungarian film production had to be rebuilt from its ruins. The increasing Soviet influence left its mark strongly on the resumption and then defined the framework for many decades. The relative freedom of the short coalition period following the end of the war ended with the takeover of power by the Communists. With the nationalization of film production in 1948, motion picture was forced to serve politics. Movies were dominated by ideology, production propaganda came to the fore, and class struggle appeared even in costume films. Schematism only yielded its grip after Stalin's death (1953). The slow slackening brought about the rebirth of high quality Hungarian film – with epoch-making works such as *Liliomfi* (Károly Makk, 1954), *Merry-Go-Round* (Zoltán Fábri, 1955) and *Springtime in Budapest* (Félix Máriássy, 1955). This boom was cut short by the 1956 revolution, which was also a turning point for the film profession within Hungarian society. Animated film appears in this hall, and in addition to the style history and the turning points of the era, we can see the footage of the events of 1956 compiled in the form of a special montage.

Nyitás (1957–1968)

A kádári konszolidáció a kultúrpolitikában is enyhüléshez vezetett. A filmgyártás decentralizációja és a kulturális nyitás kedvezően hatottak a hatvanas évek új utakat kereső alkotóira. Az évtized elején pályára lépő rendezők a Balázs Béla Stúdióban készített rövidfilmjeikkel, majd első nagyjátékfilmjeikkel rajzolták át a színteret. Ugyanakkor a középnevezdek egyes tagjai is a fiatalokéval rokon irányba mozdultak. A korszak szimbolikus műve Gaál István *Sodrásban* című filmje volt (1963), ezt követte Szabó Istvántól a *Álmodozások kora* (1964) és az *Apa* (1966), Kósa Ferenc-től a *Tízezer nap* (1965), Sára Sándortól a *Feldobott kő* (1968). Az idősebbek újító törekvéseit Jancsó Miklós *Oldás és kötés* (1963) és *Szegénylegények* (1965), Fábri Zoltán *Húsz óra* (1965), Kovács András *Hideg napok* (1966) című filmje képviselte. Megújult a magyar animációs filmek forma- és témavilága, és újabb virágkorát élte a közönségfilm is. Irodalmi klasszikusok nagyszabású adaptációi és fergeteges vígjátékok követték egymást a mozik műsorán. Ebben az évtizedben készült *Az aranyember* (Gertler Viktor, 1962), *A kőszívű ember fiai* (Várkonyi Zoltán, 1965), *A tizedes meg a többiek* (Keleti Márton, 1965). A teremben már megjelenik egy korabeli televíziókészülék is, amely érzékelteti a média világának átalakulását.

Years of Opening (1957–1968)

Kádár's programme of consolidation resulted in the slackening of cultural policy as well. The decentralisation of filmmaking and the cultural opening had a positive effect on the artists of the sixties who were looking for new ways of expression. Directors emerging early in the decade reshaped the scene first with their shorts made in Béla Balázs Studio, soon to be followed by their first feature films. At the same time, some members of the middle generation also embarked on paths akin to those of the young generation. The programmatic film of the era was István Gaál's *Current* (1963), followed by *The Age of Daydreaming* (1964) and *Father* (1966) by István Szabó, *Ten Thousand Suns* (1965) by Ferenc Kósa, and *The Uproven Stone* (1968) by Sándor Sára. The older generation's innovative efforts were represented by Miklós Jancsó's *Cantata* (1963) and *The Round-Up* (1965), *Twenty Hours* (1965) by Zoltán Fábri and *Cold Days* (1966) by András Kovács. Animated films sought new themes and form of expression and this era was also the heyday of mainstream films. Cinemas were rife with grand adaptations of literary classics and hilarious comedies. It was in this decade that *The Man with the Golden Touch* (Viktor Gertler, 1962), *Men and Banners* (Zoltán Várkonyi, 1965), or *The Corporal and the Others* (Márton Keleti, 1965) were produced. You can also see a contemporary television set in this hall, which indicates the transformation of the world of media.

Oldás és kötés (r.: Jancsó Miklós, 1963), Latinovits Zoltán.

Fotó: Rajnógel Imre / NFI – Filmarchivum

Cantata (dir.: Miklós Jancsó, 1963), Zoltán Latinovits.

Photo: Imre Rajnógel / NFI – Film Archive

Az aranyfej című film forgatása Győrben. A kamera mellett Hildebrand István operatőr.

Fotó: Hunyady József / Fortepan

Shooting *Golden Head* in Győr. Next to the camera: cinematographer István Hildebrand.

Photo: József Hunyady / Fortepan

Fehérlófia (r.: Jankovics Marcell, 1981)

Son of the White Mare (dir.: Marcell Jankovics, 1981)

***Mephisto* (r.: Szabó István, 1981). Klaus Maria Brandauer.**

Fotó: B. Müller Magda / NFI – Filmarchívum

Mephisto (dir.: István Szabó, 1981). Klaus Maria Brandauer.

Photo: Magda B. Müller / NFI – Film Archive

Menekülés a moziba (1969–1989)

A '68-as reformtörekvések elbukását a visszarendeződés, a kiábrándultság, a pangás évei követték. A mozi viszont továbbra is menedéket nyújtott az alkotók és a nézők számára egyaránt. A közönségnek nemcsak a szórákozást jelentette, hanem a nosztalgizálást vagy épp a mindennapokra való rácsodálkozást; a rendezők pedig hőseik útján beszélhettek koruk közérzetéről vagy a történelemről. Az olyan filmek, mint a *Szerelem* (Makk Károly, 1970), a *Megáll az idő* (Gothár Péter, 1981) vagy az *Eldorádó* (Bereményi Géza, 1988) egész generációk történelmi tapasztalatait szólaltatták meg. Más filmek, mint *A kis Valentinó* (Jeles András, 1979), a *Könnyű testi sértés* (Szomjas György, 1983), *A kutya éji dala* (Bódy Gábor, 1983), vagy a *Habfürdő* (Kovácsnai György, 1980) korszakuk életérzését ragadták meg. Több alkotásunk szerepelt sikerrel Cannes-ban, Berlinben, és *A Jég* (Rófusz Ferenc, 1980), valamint a *Mephisto* (Szabó István, 1981) révén az Oscar-díj is eljutott a magyar filmművészet. A teremben több díj megcsodálható, de láthatóak Huszárik Zoltán személyes tárgyai és az ekkor kibontakozó egész estés animációs filmgyártásunk kiemelkedő alkotásai is.

Escape to the Cinema (1969–1989)

The failed reform attempts of '68 were followed by years of restoration, disillusionment and idleness. Nevertheless, the cinema continued to serve as a refuge for filmmakers and viewers alike. To the audience, the cinema was more than mere entertainment: it was a place of nostalgia or quotidian wonders; directors could speak about history or the general mood of their age through their heroes. Such films as *Love* (Károly Makk, 1970), *Time Stands Still* (Péter Gothár, 1981) or *The Midas Touch* (Géza Bereményi, 1988) voiced the historical experience of entire generations. Other films, such as *Little Valentino* (András Jeles, 1979), *Light Physical Injuries* (György Szomjas, 1983), *Dog's Night Song* (Gábor Bódy, 1983), or *Bubble Bath* (György Kovácsnai, 1980) captured the general feeling of their period. Many Hungarian films achieved success in Cannes or Berlin, and thanks to *The Fly* (Ferenc Rófusz, 1980) and *Mephisto* (István Szabó, 1981), the art of Hungarian feature film got as far as the Oscar. In addition to artists' awards and the personal objects of Zoltán Huszárik, you can watch here the outstanding works of all-night animation film production that evolved at the time.

Cenzúra szoba

A magyar film történetében mindig jelen volt a cenzúra, amely érinthette a forgatókönyv bizonyos elemeinek átíratását, a már elkészült film utólagos átvágását, pótlólagos jelenetek forgatását, illetve a már elkészült film teljes betiltását is. Egyes betiltott filmek csak több évtized után kerülhetek a szélesebb nézőközönség elé.

Bemutatjuk, hogyan dolgozta át, illetve zárta fiókba a második világháború előtti időszakban és az ötvenes évek sematikus diktatúrájában az előzetes cenzúra az értékes forgatókönyveket.

Majd az 1956-os forradalmat követő azonnali betiltások (*Keserű igazság*, *Eltűszentett birodalom*, *A nagyrozsdási eset*) valamint az olyan látványos és népszerű átvágások elemzésére is sor kerül korabeli dokumentumok, filmrészletek alapján, mint *A csodacsatár*. Videóinstallációkban, nyilatkozatokban jelenik meg „a vörös fark”-nak nevezett epilógus, amely a végül betiltott *A tanú* mellett több jelentős filmre is jellemző volt a hatvanas években, s gazdag anyag szemlélteti a hetvenes, nyolcvanas években felzaporodó betiltott műveket, egyes esetekben fél életműveket, Magyar Dezső, Gazdag Gyula, Ember Judit és Jeles András munkáit.

Censorship Room

Censorship has always been present in the history of Hungarian film, and interference could touch on the rewriting of particular parts of the screenplay, the post-editing and cutting of parts from already completed films. The shooting of supplementary scenes could be ordered, indeed, the complete banning of finalized films was always a possibility. Some movies could be shown only after a delay of several decades.

We show how preliminary censorship reworked and closed valuable screenplays from the public in the pre-World War II period and during the schematic dictatorship of the 1950s. Then the immediate bans following the 1956 revolution (*Bitter Truth*, *The Empire Gone with a Sneeze*, *The Case of Nagyrozsdás*) as well as spectacular and popular post-editing and cutting of films will be analyzed based on contemporary documents and film excerpts such as *The Football Star*. The epilogue called the “red tail” appears in video installations and statements, which was characteristic of several notable films in the sixties in addition to the finally banned *The Witness*; and rich material illustrates the works, sometimes even half-oeuvres, forbidden in the seventies and eighties, by Dezső Magyar, Gyula Gazdag, Judit Ember and András Jeles.

Álombrigád (r.: Jeles András, 1983). Fotó: Demeter Miklós / NFI – Filmarchívum
Dream Brigade (dir.: András Jeles, 1983). Photo: Miklós Demeter / NFI – Film Archive

Bástyasétány hetvennégy (r.: Gazdag Gyula, 1974).
Romvári József látványfestménye. Romvári József hagyatéka.
Singing on the Treadmill (dir.: Gyula Gazdag, 1974) József Romvári's painting.
József Romvári bequest.

Te (r.: Szabó István, 1962), Esztergályos Cecília. Fotó: NFI – Filmarchívum
You (dir.: István Szabó, 1962), Cecília Esztergályos. Photo: NFI – Film Archive

Elégia (r.: Huszárik Zoltán, 1965). Fotó: NFI – Filmarchívum
Elégia (dir.: Zoltán Huszárik, 1965). Photo: NFI – Film Archive

Balázs Béla Stúdió

1959-ben pályakezdő alkotók kezdeményezésére létrejött a Balázs Béla Stúdió (BBS), amely eleinte a Színház- és Filmművészeti Főiskoláról frissen kikerült fiatalokat segítette első rövidfilmjeik elkészítésében, de idővel a társművészetek képviselői számára is lehetőséget teremtett a mozgóképi kísérletezésre, és a mindenkori progresszió műhelyévé vált. Az önkormányzatiság elvén működő stúdió tagsága a filmeket érintő kérdésekben saját hatáskörben dönthetett, és az itt készült munkákra az ún. bemutatási kötelezettség sem vonatkozott. Ha egy mű valamilyen oknál fogva nem felelt meg a kultúrpolitikai irányításnak, akkor azt nem vették át forgalmazásra, vagy csak korlátozott körben engedélyezték vetítését, de maga a filmkészítés az előzetes cenzurális beavatkozásoktól többé-kevésbé mentes maradhatott. A BBS éves költségvetési kerete egy nagyjátékfilm gyártási költségének felelt meg, amely összeg felett a Stúdió tagsága önállóan rendelkezett. A BBS a filmesek újabb és újabb nemzedékei számára jelentette az indulás, a kísérletezés, az első megszólalás izgalmát. Külföldön modellértékű kezdeményezésként tekintettek rá, úgyszólván irigyelték a stúdió nyújtotta lehetőségekért a magyar alkotókat. Itthon a műhelymunka, a közös gondolkodás nosztalgikus képe kötődik a nevéhez, amelynek fájó hiányát újra és újra felemlégetik az alkotók. A BBS teremben videóinstalláció mutatja be a stúdió legjelentősebb munkáit.

Béla Balázs Studio

Established in 1959 on the initiative of career-starters, the initial purpose of the Béla Balázs Studio (BBS) was to help fresh graduates of the Academy of Drama and Film with the production of their first shorts. In time it opened its facilities for the cinematic experiments of creators in the sister arts, and became a hub of progressive art. The Studio was a self-governing body whose members had complete authority over the films, which did not need to be presented for official approval. When the cultural authorities disliked a work, they denied distribution or allowed screening for restricted audiences only, but the production itself was more or less exempt from preliminary censorial interference. The Studio had an annual budget that equalled the production costs of a feature film, and its members had autonomy over its use. BBS provided generations of Hungarian filmmakers with the excitement inherent in the first film and experimentation. Their international peers considered BBS an exemplary initiative, and were downright envious of the possibilities it had to offer. In Hungary, it is remembered with nostalgia as a place for collective thinking and joint work, and is sorely missed by many. In the hall, a video installation presents the most significant works of the studio.

A Hannibál tanár úr forgatása

(r: Fábri Zoltán, 1956).

Szécsényi Ferenc, Fábri Zoltán.

Fotó: Inkey Tibor / NFI – Filmarchívum)

Shooting *Professor Hannibal*, 1956

(dir.: Zoltán Fábri).

Ferenc Szécsényi, Zoltán Fábri.

Photo: Tibor Inkey / NFI – Fim Archive

Filmgyártás

A gyártástörténet három nagy egysége az előkészület, a forgatás és az utómunka. Ezeket sokszor évek választják el egymástól, ezalatt formálódik az ötlet forgatókönyvvé, megszületnek a díszlet- és jelmeztervek, elkészülnek az első próbafelvételek és összeáll a stáb. A forgatás befejeztével laboratóriumba vonul a produkció, ahol elnyeri végső formáját. Hosszas vajúdás eredményeképp megszületik a kész alkotás, melynek sikere sokszor száznál is több ember összehangolt munkáján múlik. A filmkészítés fázisait képek, tárgyak és emblemikus jelmezek segítségével követhetjük végig a gyártástörténeti teremben, ahol a különféle technikájú animációs filmek készítésébe is bepillanthatunk.

Film Production

The three major units in the history of film manufacturing are pre-production, shooting, and post-production. These often take several years, during which the idea is developed into a script, scenic and costume designs are made, the first screen tests are made and the crew is formed. At the end of the shooting, the production goes to the laboratory, where it acquires its final form. As a result of long labour, the finished work is born, the success of which often depends on the coordinated work of more than a hundred people. The phases of filmmaking can be traced through pictures, objects and emblematic costumes in the production history hall, where you can also get a glimpse into the different techniques of animated film production.

Kortárs film

A rendszerváltás után a magyar filmipar is nagy átalakuláson ment át, és a változás az ezredfordulót követően is folyamatosan zajlik. A teremben az elmúlt 30 év magyar filmművészetének néhány pillanatát villantjuk fel képekkel és filmrészletekkel, és megemlékezünk a legnagyobb sikerekről. Ebben a teremben a *Saul fia* Oscar-díja mellett bemutatjuk a film jelmezeit és Rajk László filmszobrait is. A kortárs filmeknek szentelt tér olyan sokszínű, mint maga a filmművészet, ez a sokszínűség pedig játékra hívja a látogatót. A filmképekből összeállított asszociációs feladvány mellett akár filmkészítésre is lehetőség nyílik Szegegy-Maszák Zoltán és Fernezelyi Márton a korai és modern mozgóképes technológiát ötvöző interaktív műalkotása, a *Merengő – Interaktív zoetrop* segítségével.

Contemporary Hungarian Cinema

After the change of regime, the Hungarian film industry also underwent a great transformation, and the change continues even after the turn of the millennium. In this hall, we flash a few moments from the Hungarian film of the last 30 years through pictures and film excerpts, and we showcase the greatest accomplishments. In addition to the Oscar statuette awarded for *Son of Saul*, we will also present the costumes of the film and the film sculptures of László Rajk. The space dedicated to contemporary films is as diverse as the art of film, and this diversity entices the visitor to play. In addition to a puzzle composed of film images, it is even possible to make films with the help of Zoltán Szegegy-Maszák and Márton Fernezelyi's interactive artwork combining early and modern technology, called *Merengő – Interactive Zoetrope*.

***Saul fia* (r.: Nemes László, 2015). Fotó: Laokoon Filmgroup**
Son of Saul (dir.: László Nemes, 2015). Photo: Laokoon Filmgroup

Kertész Mihály a *Halálfejes lobogó* (1935) forgatásán. Fotó: NFI – Film Archivum
Michael Curtiz shooting *Captain Blood* (1935). Photo: NFI – Film Archive

Ablak a világra

A magyar filmek a világ filmgyártásában is megjelentek, közülük sokan komoly nemzetközi karriert futottak be. Ők több hullámban és különböző okokból hagyták el az országot, főként Bécsben, Berlinben, Párizsban, Londonban és Hollywoodban dolgoztak, de a világ minden pontján találkozunk velük. Külföldön sokan megváltoztatták nevüket, jól megjegyezhető, nemzetközi hangzású művésznevet választottak, de gyökereikről nem feledkeztek el. Munkájukat eredetiség és minőség jellemezte, amely a közönség széles rétegeit is megszólította, és gyakran fűszerezte sajátos, ironikus humor.

A kiállítás befejező egysége a külföldön alkotó magyar és magyar származású filmekkel foglalkozik, akik között Hollywood magyar alapító atyáit, rendezőket, színészeket, operatőröket, forgatókönyvírókat és animációs művészeket is megtalálunk. A különleges életutak bemutatása mellett a magyar és magyar származású Oscar-díjas alkotók is kiemelt helyet kapnak a falakon. A kiállítóterben elhelyezett vitrinekben Zsigmond Vilmos operatőr Oscar-díja mellett megcsodálhatjuk Kertész Mihály fotóalbumát, a Korda-testvérek filmjeihez kapcsolódó relikviákat, valamint Karády Katalin és Szelezcky Zita színésznők fellépőruháit, amelyet az emigrációban tartott estjeiken viseltek. A kiállítást a filmörökség megőrzését bemutató installáció zárja, ahol a régi filmek archiválásának, restaurálásának és a közönséghez való eljuttatásának fontosságára hívjuk fel a figyelmet.

Window on the World

Hungarian filmmakers have also played a part in world film production, many of whom had significant international careers. They left Hungary in several waves and for various reasons, working mainly in Vienna, Berlin, Paris, London and Hollywood, but we meet them all over the world. Abroad, many changed their names, choosing well-remembered, international-sounding aliases, but they did not forget their roots. Their work was characterized by originality and quality, which also appealed to a broad audience and was often spiced with a peculiar, ironic humour.

The final unit of the exhibition revolves around Hungarian and Hungarian-born filmmakers working abroad, including Hollywood's Hungarian founding fathers, directors, actors, cinematographers, screenwriters and animation artists. In addition to the presentation of their special life paths, the Oscar-winning artists of Hungarian origin and those working in Hungary will also be featured. Beside the Oscar statuette awarded to cinematographer Vilmos Zsigmond, you can see Mihály Kertész's photo album, relics related to the Korda brothers' films, and the costumes of actresses Katalin Karády and Zita Szelezcky worn during their performances in emigration. The exhibition is completed with an installation on the preservation of film heritage, where we highlight the importance of archiving, restoring and delivering old films to the public.

Múzeumpedagógiai programok

A kiállításhoz kapcsolódóan a Ludwig Múzeum és az NFI – Filmarchívum minden korosztály számára változatos programot kínál. Nyáron két táborot szervezünk a magyar filmek iránt érdeklődő gyerekek számára, ősszel általános és középiskolás csoportok jelentkezését várjuk múzeumpedagógiai foglalkozásainkra, októberben a szombati családi program témája is a *Nagylátószög* kiállítás lesz. Középiskolásoknak exkluzív tárlatvezetéseket és alkotópályázatot hirdetünk, az egyetemistákat filmtörténeti előadás-sorozattal várjuk, a pedagógusokat a Ped.Kedd keretében kerekasztal-beszélgetésre invitáljuk, ahol a Klassz oktatási program online pedagógiai műhelymunka tapasztalatairól fogunk beszámolni.

A kiállítás ideje alatt változatos magyar filmtörténeti vetítéssorozat is várja a látogatókat.

Museum educational programs

The exhibition is accompanied by a varied program for people of all ages organized by the Ludwig Museum and the NFI – Film Archive. In the summer, we are organizing two camps for children interested in Hungarian films, in the autumn, we are waiting for the application of primary and secondary school groups for our museum educational classes, and in October the Saturday Family Program will also focus on the exhibition *Wide Angle*. We are announcing exclusive guided tours and creative competitions for secondary school students, and hold a lecture series on film history for university students. We invite teachers to a roundtable discussion on Pedagogy Tuesday, where we will talk about the experiences of the online pedagogical workshop of the Klassz Education Program.

During the exhibition, a series of Hungarian film history screenings is awaiting visitors.

NAGYLÁTÓSZÖG – 120 éves a magyar film

2021. július 23. – november 14.

Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum

Kurátorok / Curators: Balogh Gyöngyi †, Barkóczi Janka, Boronyák Rita, Czirják Pál, Erdős Emese, Fazekas Eszter, Hussein Evin, Kurutz Márton, Löwensohn Enikő, Orosz Anna Ida, Ráduly György, Takács Rita, Torma Galina, Vargha János – a Nemzeti Filmintézet – Filmarchívum munkatársai.

Látványterv / Design: É. Kiss Piroska

Grafikai terv / Graphic design: Bodonyi Panni, Szmolka Zoltán

Szöveg / Text: Balogh Gyöngyi †, Barkóczi Janka, Boronyák Rita, Czirják Pál, Fazekas Eszter, Kurutz Márton, Orosz Anna Ida, Ráduly György, Takács Rita

Szöveggondozás / Proofreading: Dékei Krisztina, Hering Orsolya

Fordítás / Translation: Ivacs Ágnes, Mihály Árpád, Sipos Dániel, James Stewart

Nyomda / printing: Keskeny Nyomda

Példányszám: 3000 / Printed in 3000 copies

A kiállítás partnerei és támogatói / Partners and Founders:

Nemzeti Filmintézet, Samsung / National Film Institut Hungary, Samsung

A kiállítás a Nemzeti Filmintézet – Filmarchívum munkája.

The exhibition is the work of the National Film Institute – Film Archive.

filmarchiv.hu/hu/120

<https://www.facebook.com/filmarchivum/>

2021

Felelős kiadó / Responsible publisher: Dr. Fabényi Julia

© a szerzők, a fotósok / the authors, the photographers
Müpa Budapest

H-1095 Budapest, Komor Marcell u. 1.

(+36 1) 555 3444 | info@ludwigmuseum.hu | ludwigmuseum.hu
[facebook.com/ludwigmuseum](https://www.facebook.com/ludwigmuseum) | ludwigmuseum.blog.hu

A kiállítás nyitva / The exhibition is open 2021.07.23.–2021.11.14.

Kedd–vasárnap: 10.00–18.00 / Tuesday–Sunday: 10 a.m. – 6 p.m.

A múzeum hétfőn zárva. / The museum is closed on Mondays.

**LUDWIG
MÚZEUM**

NFI
NEMZETI
FILMINTÉZET
MÁGYARORSZÁG

120
ÉVES A
MÁGYAR
FILM

mupa
Budapest

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

SAMSUNG